

Fan Pernau analfabet, de jove

El *Diccionari de la Literatura Catalana* diu que el periodista Josep Pernau, nascut a Lleida l'any 1930, "comença a estudiar l'any 1952". Que potser havia fet de pastor, fins llavors? El que fa Pernau el 1952 és començar a estudiar periodisme. Aquell any ja tenia el títol de mestre, que havia obtingut –estudiant– a la Normal de Lleida.

'Grand-mère' també és la mare

Gustave Flaubert diu, d'un personatge de *L'educació sentimental*: "Élevé sous les yeux d'une grand-mère...", és a dir, "educat sota l'esguard d'una àvia", com tradueixen Gimferrer i Martí i Pol. Fins que arriba Lluís Maria Todó: "Criat sota la mirada d'una mare..."

Quin panorama!

Ramon Pinyol i Ricard Torrents diuen en el capítol dedicat a Jacint Verdaguer del volum *Panorama crític de la literatura catalana. Segle XIX*, publicat per Vicens Vives i dirigit per Enric Cassany, que una de les primeres obres ambicioses de l'autor de *Canigó* es diu *Dos Màrtirs de ma pàtria o sigui Lluicià i Marcià*. Segons la bibliografia, el llibre té un altre títol: *Dos màrtirs de ma pàtria o siga Lluicià i Marcià*. Com es veu, *Màrtirs* perd la majúscula i *sigui* es torna *siga*. Aquest segon seria el títol bo del llibre, segons que proclama la bibliografia, que esmenta l'edició que en va fer Ricard Torrents a Eumo el 1995. Però no, encara no és el bo. Com es pot veure a l'apartat de selecció de textos crítics, encetada precisament amb l'estudi que li dedicà Ricard Torrents, cal afegir-hi una coma. Finalment, el títol –hi apareix tres vegades– és *Dos màrtirs de ma pàtria, o siga Lluicià i Marcià*.

Lingüistes d'encenalls

Exemple de coordinació de l'equip responsable del DIEC2. Hi han afegit, a l'article *ferritja*, els encenalls de metall, sense adonar-se que l'entrada *encenall* només accepta els de fusta.

Del "genocidi anarquista" a les txeques comunistes: els 8.000 assassinats a la Catalunya republicana

Ni el títol, *Les presons de la República*, ni el subtítol, *Les txeques a Catalunya*, no donen compte de l'abast del llibre. *Les presons de la República. Les txeques a Catalunya (1936-1939)*, de Cèsar Alcalà (Barcelona, 1965), volum publicat per Editorial Base, segell especialitzat en la divulgació històrica, és una crònica de la sang escolada a la Catalunya republicana de la rereguarda, del règim de terror implantat des del 19 de juliol fins als darrers dies de la guerra civil i que va costar la vida a més de 8.000 persones, tortures a banda. Com se sap, moltes de les víctimes de la repressió van ser assassinades sense haver passat per la presó o per les txeques.

L'autor analitza les dues menes de terror que van establir-se, l'anarquista revolucionària de la CNT-FAI –s'oblida de parlar de la del POUM, dominant a Lleida– i l'oficial, és a dir, l'organitzada des del govern de la República sota la influència soviètica, bàsicament la del SIM (Servei d'Investigació Militar). Al final del volum, l'autor hi inclou la llista de totes les persones assassinades a Catalunya del juliol del 1936 al gener del 1939, repartides per províncies. També detalla les presons de la CNT-FAI i les txeques del SIM creades a Barcelona. Sumen 46, inclosos els tres vaixells-presó. Parla amb detall d'algunes i també descriu els mètodes de tortura utilitzats a les txeques. Finalment, reporta un fet poc tractat, els camps de treball del SIM, que funcionaven com a camps de concentració i s'hi torturava tant o més que a les txeques.

Cal diferenciar, escriu l'historiador, els dos mètodes de persecució. L'anarquisme assassinà sistemàticament religiosos, burgesos i contraris. Alguns, molt pocs, havien passat abans per allò que ells anomenaven centres de detenció. "Es pot assegurar –escriu– que l'anarquisme va cometre un veritable genocidi sobre una part molt representativa de la societat catalana." A la introducció, l'historiador presenta una tesi que no ha estat prou treballada fins ara: que els anarquistes van donar suport a Lluís Companys tot esperant que Durruti, en tornar a Catalunya des del front, el substituís i implantés un estat anarquista. Però Durruti va morir al front i el pla va quedar avortat.

En canvi, amb l'aparició del SIM i, especialment, la derrota anarquista, el maig del 37, la barbàrie quedà minimitzada i l'objectiu ja no eren capellans i burgesos, sinó la Cinquena Columna. Les tortures tenien la finalitat de sostreure informació sobre els espies feixistes de la zona republicana.

El llibre combina la descripció dels fets amb extractes de diversos documents i testimonis. Un capítol és dedicat a detallar casos concrets de represaliats, de periodistes a capellans. Hi trobem més d'una persona nascuda al País Valencià, com ara el sacerdot de Benicarló, Vicent Jovani i Àvila, assassinat al cementiri de Montcada i Reixac, i Daniel Ferrerers i Guardiola, de Cinctorres, interventor de "la Caixa" a Lleida, afusellat al cementiri de la ciutat el 30 de desembre del 1936.

Cèsar Alcalà publica el llibre *Les presons de la República. Les txeques a Catalunya (1936-1939)*, a l'Editorial Base.

Lluís Bonada